

Zbierka súdnych rozhodnutí

Vec C-299/22

M. D.
proti
„Tez Tour“ UAB

(návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Lietuvos Aukščiausiasis Teismas)

Rozsudok Súdneho dvora (druhá komora) z 29. februára 2024

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Balíky cestovných služieb a spojené služby – Smernica (EÚ) 2015/2302 – Článok 12 ods. 2 – Právo cestujúceho ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb bez zaplatenia stornovacieho poplatku – Neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti – Šírenie ochorenia COVID-19 – Neexistencia oficiálneho odporúčania necestovať – Zohľadnenie osobných okolností týkajúcich sa individuálnej situácie dotknutého cestujúceho – Významné dôsledky na poskytovanie balíka služieb alebo na prepravu cestujúcich do destinácie – Okolnosti existujúce alebo predvídateľné v čase uzavretia dotknutej zmluvy o balíku cestovných služieb – Možnosť zohľadniť dôsledky týchto okolností, ktoré nastali v mieste odchodu alebo návratu, ako aj na iných miestach“

1. *Aproximácia právnych predpisov – Balíky cestovných služieb a spojené cestovné služby – Smernica 2015/2302 – Ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb – Právo ukončiť zmluvu bez poplatkov – Konštatovanie, že v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti vznikli neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti – Podmienka – Zverejnenie oficiálneho odporúčania, v ktorom sa cestujúcim neodporúča cestovať, alebo oficiálneho rozhodnutia, ktorým sa dotknutá oblasť označuje za rizikovú oblasť – Neexistencia*
(Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2015/2302, článok 3 bod 12 a článok 12 ods. 2)

(pozri body 31 – 36, 40, 44, bod 1 výroku)

2. *Aproximácia právnych predpisov – Balíky cestovných služieb a spojené cestovné služby – Smernica 2015/2302 – Ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb – Právo ukončiť zmluvu bez poplatkov – Neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb alebo ktoré významne ovplyvnia prepravu cestujúcich do destinácie – Pojem – Okolnosti znemožňujúce poskytnutie balíka služieb – Okolnosti, ktoré vystavujú dotknutých cestujúcich rizikám pre ich zdravie a bezpečnosť počas poskytovania balíka služieb – Zohľadnenie osobných faktorov vzťahujúcich sa na individuálnu situáciu cestujúcich – Zahrnutie – Moment posúdenia dôsledkov, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb alebo ktoré významne ovplyvnia prepravu cestujúcich do destinácie – Primerane informovaný a primerane pozorný a obozretný cestujúci*

(Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2015/2302, článok 12 ods. 2)

(pozri body 48, 53 – 62, 65 – 72, bod 2 výroku)

3. *Aproximácia právnych predpisov – Balíky cestovných služieb a spojené cestovné služby – Smernica 2015/2302 – Ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb – Právo ukončiť zmluvu bez poplatkov – Neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti – Pojem – Situácia, ktorá existovala alebo ktorú mohol tento cestujúci predvídať v deň uzavretia zmluvy – Vylúčenie – Existujúca situácia, ktorá sa zmenila po uzavretí zmluvy – Nová situácia – Zahrnutie (Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2015/2302, článok 12 ods. 2)*

(pozri body 74 – 76, 79 – 81, 83, bod 3 výroku)

4. *Aproximácia právnych predpisov – Balíky cestovných služieb a spojené cestovné služby – Smernica 2015/2302 – Ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb – Právo ukončiť zmluvu bez poplatkov – Neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré nastali v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti – Významné dôsledky na poskytovanie balíka služieb alebo na prepravu cestujúcich do destinácie – Kritériá posúdenia – Zohľadnenie dôsledkov, ktoré vznikli v mieste odchodu, ako aj na rôznych miestach spojených so začiatkom dotknutej cesty a návratom z nej – Podmienka – Dôsledky, ktoré majú vplyv na poskytovanie tohto balíka služieb (Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2015/2302, článok 12 ods. 2)*

(pozri body 90 – 95, bod 4 výroku)

Zhrnutie

Na základe návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Najvyšší súd, Litva), Súdny dvor spresňuje právo cestujúcich ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb bez poplatkov, ak existujú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti¹, v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19.

Dňa 10. februára 2020 M. D. uzavrel so spoločnosťou Tez Tour zmluvu o balíku cestovných služieb, v ktorej sa táto posledná uvedená spoločnosť zaviazala zorganizovať pre M. D. a jeho rodinných príslušníkov pobytový zájazd do Spojených arabských emirátov v termíne od 1. do 8. marca 2020. Predmetný balík cestovných služieb zahŕňal okrem iného let z Vilnius (Litva) do Dubaja (Spojené arabské emiráty) a späť, ako aj sedemdnňový pobyt v hoteli.

Dňa 27. februára 2020 M. D. informoval Tez Tour, že chce ukončiť uvedenú zmluvu z dôvodu zdravotného rizika spojeného so šírením ochorenia COVID-19. Tez Tour jeho žiadosť zamietla. M. D. sa preto obrátil na príslušné súdy, odvolávajúc sa na neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré nastali v mieste destinácie organizovaného zájazdu alebo v jeho bezprostrednej blízkosti, ktoré mohli znemožniť bezpečný priebeh tejto cesty alebo prepravu cestujúcich do

¹ Podľa článku 12 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS (Ú. v. EÚ L 326, 2015, s. 1, ďalej len „smernica o balíkoch cestovných služieb“).

destinácie, spočívajúce najmä v tom, že títo cestujúci nebudú vystavení nepohodliu alebo zdravotnému riziku. Tieto tvrdenia boli zamietnuté tak na prvom stupni, ako aj v odvolacom konaní.

Vnútroštátny súd, na ktorý M. D. podal kasačný opravný prostriedok, sa rozhodol požiadať Súdny dvor o výklad smernice týkajúcej sa balíka cestovných služieb a spresnenie podmienok, za ktorých sa cestujúci môže dovoliavať existencie „neodvratiteľných a mimoriadnych okolností“ v zmysle článku 12 ods. 2 tejto smernice,² v kontexte, v ktorom príslušné vnútroštátne orgány až 12. marca 2020, t. j. po ukončení zmluvy, zverejnili odporúčanie pre cestujúcich, v ktorom ich vyzvali, aby v nasledujúcich mesiacoch odložili všetky svoje cesty do zahraničia, vrátane Spojených arabských emirátov, z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19.

Posúdenie Súdnym dvorom

Po prvé Súdny dvor uviedol, že konštatovanie, že v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti vznikli „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti“³, v zmysle smernice o balíkoch cestovných služieb,⁴ nie je podmienené tým, že príslušné orgány zverejnili oficiálne odporúčanie, v ktorom sa cestujúcim neodporúča cestovať do dotknutej oblasti, alebo oficiálne rozhodnutie, ktorým sa táto oblasť označuje za „rizikovú oblasť“. V prvom rade takáto požiadavka by bola v rozpore so samotnou povahou a základom prijímania takýchto odporúčaní alebo rozhodnutí, ktoré v zásade predpokladajú existenciu zdravotných alebo iných rizík, ktoré môžu spadať pod pojem „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti“⁵. Okrem toho takáto požiadavka by pravdepodobne ohrozila cieľ harmonizácie sledovaný smernicou o balíkoch cestovných služieb, keďže podmienky prijatia odporúčania alebo rozhodnutia takého druhu nie sú v jednotlivých členských štátoch harmonizované. A napokon požadovať prijatie oficiálnych odporúčaní alebo rozhodnutí v tejto súvislosti by mohlo znemožniť výkon práva ukončiť zmluvu bez poplatkov,⁶ v rozsahu, v akom konkrétne uvedené neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti môžu existovať nezávisle od prijatia akéhokoľvek oficiálneho odporúčania alebo rozhodnutia.

Po druhé Súdny dvor rozhodol v prvom rade o otázke, aký druh okolností spadá pod pojem „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb alebo ktoré významne ovplyvnia prepravu cestujúcich do destinácie“⁷. Tiež poznamenal, že právo ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb bez zaplatenia stornovacieho poplatku nie je podmienené existenciou okolností, ktoré objektívne znemožňujú poskytnutie dotknutého balíka služieb alebo prepravu cestujúcich do destinácie. V tomto zmysle sa zdravotná kríza, akou je šírenie ochorenia COVID-19, môže vzhľadom na vážne riziko, ktoré predstavuje pre ľudské zdravie, považovať za okolnosť, ktorá „významne ovplyv[ňuje] poskytovanie balíka služieb alebo ktor[á] významne ovplyv[ňuje] prepravu cestujúcich do destinácie“, bez ohľadu na skutočnosť, že nie je nevyhnutne takej povahy, aby takéto poskytovanie objektívne znemožnila.

² Podľa tohto ustanovenia „Bez ohľadu na odsek 1 má cestujúci právo ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb pred začiatkom poskytovania balíka služieb bez zaplatenia akéhokoľvek stornovacieho poplatku v prípade, keď v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti nastanú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb alebo ktoré významne ovplyvnia prepravu cestujúcich do destinácie“.

³ Tento pojem je definovaný v článku 3 bode 12 smernice o balíkoch cestovných služieb ako „situácie, ktoré zmluvná strana, ktorá sa na takúto situáciu odvoláva, nemôže ovplyvniť, a ktorých dôsledkom nemôže zabrániť, ani keby prijala všetky primerané opatrenia“.

⁴ Najmä článok 3 bod 12 a článok 12 ods. 2 tejto smernice.

⁵ V tomto zmysle článok 12 ods. 2 smernice o balíkoch cestovných služieb.

⁶ Uvedené v článku 12 ods. 2 smernice o balíkoch cestovných služieb.

⁷ V zmysle článku 12 ods. 2 smernice o balíkoch cestovných služieb.

Pokiaľ ide o posúdenie existencie takýchto dôsledkov, Súdny dvor uviedol, že osobné faktory vzťahujúce sa na individuálnu situáciu cestujúcich, ako je cestovanie s malými deťmi alebo cestovanie osôb patriacich do rizikovejšej skupiny, môžu mať vplyv na závažnosť dôsledkov spôsobených neodvratiteľnými a mimoriadnymi okolnosťami, na ktoré sa cestujúci odvoláva, pokiaľ majú objektívnu povahu. Tie isté faktory môžu mať v skutočnosti vplyv na možnosť poskytnúť daný balík služieb za riadnych podmienok. Takéto osobné faktory však ako také nie sú dostatočné na to, aby odôvodnili uplatnenie práva dotknutého cestujúceho ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb bez zaplatenia stornacieho poplatku. Takéto faktory sú naopak relevantné len vtedy, ak môžu ovplyvniť posúdenie dôsledkov, ktoré možno objektívne pripísať vzniku „neodvratiteľných a mimoriadnych okolností“.

Súdny dvor preto dospel k záveru, že pojem „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb alebo ktoré významne ovplyvnia prepravu cestujúcich do destinácie“ dotknutej cesty zahŕňa aj okolnosti, ktoré znamenajú, že k poskytnutiu uvedeného balíka služieb nemôže dôjsť bez toho, aby boli dotknutí cestujúci vystavení rizikám pre ich zdravie a bezpečnosť, prípadne s prihliadnutím na osobné faktory týkajúce sa individuálnej situácie týchto cestujúcich.

V druhom rade Súdny dvor rozhodujúci o posúdení významných dôsledkov na poskytnutie dotknutého balíka služieb alebo na prepravu cestujúcich do destinácie na jednej strane zdôraznil, že takéto posúdenie sa musí zakladať na „prognóze“, pokiaľ ide o pravdepodobnosť, že neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, na ktoré sa odvoláva dotknutý cestujúci významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb. Keďže tieto dôsledky sú definitívne zrejmé až počas poskytovania tohto balíka služieb, hodnotenie týchto dôsledkov v čase ukončenia zmluvy má nevyhnutne perspektívny charakter. Na druhej strane posúdenie takýchto dôsledkov sa musí vykonať z pohľadu priemerného cestujúceho, ktorý je ku dňu ukončenia predmetnej zmluvy o balíku cestovných služieb primerane informovaný a primerane pozorný a obozretný.

Po tretie Súdny dvor konštatoval, že pojem „neodvratiteľné a mimoriadne“⁸ sám osebe naznačuje, že sa pojem „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti“ sa týka len situácií, ktoré jednak k dátumu uzavretia zmluvy o balíku cestovných služieb neexistovali a jednak boli nepredvídateľné. Okolnosti, ktoré už boli dotknutému cestujúcemu známe alebo ktoré mohol v daný deň predvídať, teda nemôže zakladať nárok tohto cestujúceho na uplatnenie uvedeného pojmu, a teda nemôžu zakladať nárok na uplatnenie práva ukončiť túto zmluvu bez zaplatenia stornovacieho poplatku. Pokiaľ ide o posúdenie situácie, ktorá existovala alebo sa dala predvídať ku dňu uzavretia zmluvy o balíku cestovných služieb, ale ktorá sa výrazne zmenila, nemožno vylúčiť, že takáto situácia sa po uzavretí tejto zmluvy významne zmenila, a teda sa líši od situácie, o ktorej dotknutý cestujúci vedel alebo ktorú mohol rozumne predvídať pri uzavretí uvedenej zmluvy. V takomto prípade by tento vývoj mohol viesť ku vzniku novej situácie, ktorá by ako taká zodpovedala definícii pojmu „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti“.

Po štvrté a na záver, pokiaľ ide o miesto, kde musia nastať dôsledky spôsobené neodvratiteľnými a mimoriadnymi okolnosťami, Súdny dvor konštatoval, že ak tieto dôsledky zasahujú nielen miesto destinácie, ale aj miesto odchodu alebo návratu, alebo miesto zastávok a dopravného spojenia, môžu ovplyvniť poskytovanie dotknutého balíka služieb. Ako také sa musia zohľadniť na účely uplatnenia článku 12 ods. 2 smernice o balíkoch cestovných služieb. V tejto súvislosti je najmä možné, aby sa v mieste odchodu prijali opatrenia z dôvodu okolností, ktoré nastali

⁸ Spadajúci pod pojem „neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti“ uvedený v článku 12 ods. 2 smernice o balíkoch cestovných služieb.

v mieste destinácie, ako sú opatrenia, ktoré ukladajú obmedzenia cestujúcim, ktorí sa vracajú do miesta odchodu, pričom uvedené opatrenia môžu byť súčasťou posúdenia významných dôsledkov na poskytnutie dotknutej zmluvy o balíku cestovných služieb.